



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



Sociální politika I. Úvod

CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002400

ROZVOJ VZDĚLÁVÁNÍ NA SLEZSKÉ UNIVERZITĚ V OPAVĚ

osnova kursu

1. Úvod do sociální politiky.
2. Aktéři, funkce, principy a nástroje sociální politiky.
3. Vývoj a tradice sociální politiky v České republice.
4. Geneze sociální politiky.
5. Příčiny rozdílů a modely sociální politiky.
6. Tvorba programů sociální politiky.
7. Sociální zabezpečení jako základ sociální politiky.

osnova kursu

8. Pojetí sociálního státu.
9. Krize a návraty sociálního státu.
10. Vznik a typy sociální událostí.
11. Postavení sociální politiky a její chápání v evropském prostoru.
12. Evropské sociální zákonodárství a základní dokumenty Evropské sociální politiky.
13. Modernizace sociálních systémů

cíl kursu

Témata jsou součástí minimálního obsahu vzdělání sociálních pracovníků v problematice sociální politiky.

Cílem předmětu je objasnění teorie sociální politiky v jejich aspektech.

Koncepce výuky vychází z deskripce naplňování obecně sociálně politických cílů v jednotlivých fázích evropské civilizace.

Jsou prezentovány jednotlivé teorie sociálního státu a sociálně politických opatření společnosti v kontextu vývoje společnosti, Evropské unie a České republiky.

cíl kursu

Student rozvíjí základní znalosti teorie sociální politiky, zejména procesů realizace, cílů a funkcí sociální politiky v ČR, získá znalosti o fungování jednotlivých oblastí sociální politiky a jejich provázanosti s jinými sférami veřejné politiky a správy.

Absolvováním předmětu by měl student získat ucelený názor na stav a vývoj teorie sociální politiky.

Cílem je vytvořit teoretický a praktický základ pro další studium aplikovaných disciplín studovaného oboru.

základní literatura

Krebs, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

Tomeš, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3

Průša, L. *Vývoj sociálních příjmů obyvatelstva v letech 2000 – 2014*. Demografie č. 2/2015

1. Úvod do sociální politiky

- sociální politika je politikou, která se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života
- sociální politika není izolovaný systém, je vždy součástí určitého společenského celku
- proces výroby a rozvoj společnosti je stále větší měrou závislý na rozvoji, kultivaci a aktivizaci lidského činitele, ve vyspělém světě má člověk prioritu
- sociální politika může působit na hodnotové orientace lidí, spoluvytvářet jejich názory, postoje, chování

1. Úvod do sociální politiky

co je to sociální politika?

Sociální politiku je nutno vnímat jako určitý systém s četnými vnitřními vazbami i s vazbami na ostatní prvky společenského systému,

- ❑ je úzce vázána na své společenské okolí,
- ❑ je vždy specifická v každé zemi a době,
- ❑ jsou jí vlastní i určité společné znaky

1. Úvod do sociální politiky

Ottům slovník naučný (Praha 1940)

Sociální politika vymezena jako "praktická snaha, aby společenský celek byl uspořádán co nejideálněji".

Sociální politika je chápána jako souhrn zásad směřujících k odstranění nebo zmírnění "vad společenského života", zejména těch, které lze nazvat sociální otázkou.

Sociální politika není obdobou jiných politik (např. dopravní, peněžní), ale jde o souhrn morálních hledisek a jejich uskutečňování.

Sociální politika je chápána jako praktická činnost směřuje k řešení sociálních otázek všech tříd a vrstev, nikoli jen dělnictva.

1. Úvod do sociální politiky

prof. K. Engliš - Sociální politika. Praha, 1916

Sociální politiku považuje za "... praktické snažení, aby společenský celek byl vypěstěn a přetvořen co nejideálněji. Hybným perem sociální politiky není milosrdenství, nýbrž spravedlnost a společenská účelnost“

J. Macek - Základy sociální politiky. Praha 1925

Sociální politika musí pronikat veškerou politikou "ať tzv. hospodářskou, ať tzv. kulturní, v politice hospodářské musí pronikat všemi jejími obory, úpravou výroby i rozdělením statků, organizací soukromých i veřejných hospodářství ". Jedině tak může být především politikou preventivní. Musí být politikou, při níž by "zájmy lidí ve společnosti byly uspokojovány způsobem trvale prospěšným celku"

1. Úvod do sociální politiky

Malá čs. encyklopedie. Praha: Academia, 1987

Sociální politika je "souhrn cílů, aktivit, prostředků a realizací sociálního programu té které společnosti". Závisí na typu společenského zřízení, třídách, politických, ekonomických poměrech a tradicích. Má proto v různých dobách a v různých společnostech různý obsah, rozsah, plní různé funkce, respektuje různá kritéria.

1. Úvod do sociální politiky

názor na sociální politiku souvisí s vnímáním samotného pojmu „sociální“

- ❑ v nejširším slova smyslu, tj. sociální jako společenský
- ❑ v užším slova smyslu, tj. sociální jako aktivity bezprostředně směřující ke zdokonalování životních podmínek lidí
- ❑ v nejužším slova smyslu, tj. ve smyslu kurativním, ve smyslu řešení nepříznivých sociálních situací.

1. Úvod do sociální politiky

co je to politika?

Politiku lze obecně chápat jako specifickou společenskou činnost, konkrétní jednání různých subjektů na různých úrovních, kterými je ovlivňována společenská realita v nejširším slova smyslu.

Touto činností jsou prosazovány a naplňovány určité cíle volené především na základě vědeckého poznání.

Politika by tedy měla působit ve směru objektivních vědecky podložených trendů, předpokládá vysokou odbornou úroveň a profesionalitu.

Její praktická realizace je výsledkem střetů politických sil, které prosazují určité teoretické koncepty, ale i pragmatické cíle, mnohdy i parciální zájmy.

Je i výsledkem ekonomických možností a národních specifik a tradic.

1. Úvod do sociální politiky

Sociální politika je proto v teorii a praxi různě interpretována.

Zpravidla zahrnuje politiku sociálního zabezpečení, rodinnou, bytovou, zdravotní politiku, politiku zaměstnanosti a vzdělávací politiku.

Tyto politiky se utvářejí na základě určitých společností všeobecně přijímaných zásad, jsou vedeny snahou po zdokonalování (rozvíjení) způsobu života jedince, úsilím o jeho blaho a prospěch.

Sociální politiky jsou ve svém souhrnu politikou směřující k sociálně spravedlivé společnosti.

Sociální realita je složitá, je různě chápána a je obtížné ji integrálně postihnout, proto neexistuje ani jednoznačná definice sociální politiky, ale naopak určitá libovůle v jejím chápání, a to jak v teorii, tak i v praxi.

1. Úvod do sociální politiky

přístupy v ČR:

- širší pojetí sociální politiky

Sociální politiku lze vymezit jako konkrétní jednání zejména státu, ale i ostatních subjektů, kterým je ovlivňována sociální sféra společnosti.

Sociální politika je vnímána jako aktivity vážící se bezprostředně k životním podmínkám lidí. Toto vymezení je významné především pro dlouhodobé koncepční úvahy, souvisí s volbou typu sociální politiky, s tvorbou určitého sociálního programu.

1. Úvod do sociální politiky

□ užší pojetí sociální politiky

Cílem sociální politiky je reagovat na sociální rizika resp. jejich možné negativní důsledky (např. stáří, nemoc, invalidita) a eliminovat sociální tvrdosti, které doprovázejí fungování tržního mechanismu (např. nezaměstnanost, chudoba).

Toto pojetí redukuje sociální politiku na systém opatření především v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení.

Toto pojetí mělo značný význam pro průběh ekonomické transformace a zajišťování sociálního smíru.